

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē yuddhakāṇḍē

॥ pañcāśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ pañcāśaḥ sargaḥ ॥

vibhīṣaṇamindrajitam matvā vānarāṇām palāyanam,
sugrīvasyājñayā jāmbavatā tēbhyaḥ sāntvanāpradānam
vibhīṣaṇasya vilāpaḥ, sugrīvēṇa tasya prabōdhanam
garuḍasyāgamanam śrīrāmālakṣmaṇau nāgapāśatō mōcayitvā
tasya punargamanam ca

athōvāca mahātējā
harirājō mahābalaḥ |
kimiyam vyathitā sēnā
mūḍhavātēva naurjalē ॥ 6.50.1 ॥

sugrīvasya vacaḥ śrutvā
vāliputrō'ṅgadō'bravīt |
na tvaṃ paśyasi rāmaṃ ca
lakṣmaṇam ca mahāratham ॥ 6.50.2 ॥

śarajālācitau vīrā -
vubhau daśarathātmajau |
śaratalpē mahātmānau
śayānau rudhirōkṣitau ॥ 6.50.3 ॥

athābravīd vānarēndraḥ
sugrīvaḥ putramaṅgadam |
nānimittamidaṃ manyē
bhavitavyaṃ bhayēna tu || 6.50.4 ||

viṣaṅṅnavadanā hyētē
tyaktapraharaṇā diśaḥ |
palāyantē'tra haraya -
strāsādutphullalōcanāḥ || 6.50.5 ||

anyōnyasya na lajjantē
na nirīkṣanti pṛṣṭhataḥ |
viprakaṛṣanti cānyōnyam
patitaṃ laṅghayanti ca || 6.50.6 ||

ētasminnantarē vīrō
gadāpāṇirvibhīṣaṇaḥ |
sugrīvaṃ vardhayāmāsa
rāghavaṃ ca jayāśiṣā || 6.50.7 ||

vibhīṣaṇaṃ ca sugrīvō
dṛṣṭvā vānarabhīṣaṇam |
ṛkṣarājaṃ mahātmānaṃ
samīpasthamuvāca ha || 6.50.8 ||

vibhīṣaṇō'yaṃ samprāptō
yaṃ dṛṣṭvā vānararṣabhāḥ |
dravantyāyatasantrāsā
rāvaṇātmajaśaṅkayā || 6.50.9 ||

śīghramētān susantrastān
 bahudhā vipradhāvitān |
 paryavasthāpayākhyāhi
 vibhīṣaṇamupasthitam || 6.50.10 ||

sugrīvēṇaivamuktastu
 jāmbavānṛkṣapārthivaḥ |
 vānarān sāntvayāmāsa
 sannivartya pradhāvataḥ || 6.50.11 ||

tē nivṛttāḥ punaḥ sarvē
 vānarāstyaktasādhvasāḥ |
 ṛkṣarājavacaḥ śrutvā
 taṃ ca dṛṣṭvā vibhīṣaṇam || 6.50.12 ||

vibhīṣaṇastu rāmasya
 dṛṣṭvā gātraṃ śaraiścitam |
 lakṣmaṇasya tu dharmātmā
 babhūva vyathitastadā || 6.50.13 ||

jalaklinnēna hastēna
 tayōrnētrē vimṛjya ca |
 śōkasampīḍitamanā
 rurōda vilalāpa ca || 6.50.14 ||

imau tau sattvasampannau
 vikrāntau priyasamṣugau |
 imāmavasthāṃ gamitau
 rākṣasaiḥ kūṭayōdhibhiḥ || 6.50.15 ||

bhrātr̥putrēṇa caitēna
duṣputrēṇa durātmanā |
rākṣasyā jihmayā buddhyā
vañcitāvṛjuvikramau || 6.50.16 ||

śarairimāvalaṃ viddhau
rudhirēṇa samukṣitau |
vasudhāyāmimau suptau
dṛśyētē śalyakāviva || 6.50.17 ||

yayōrvīryamupāśritya
pratiṣṭhā kāṅkṣitā mayā |
tāvimau dēhanāśāya
prasuptau puruṣarṣabhau || 6.50.18 ||

jīvannadya vipannō'smi
naṣṭarājyamanōrathaḥ |
prāptapratijñāśca ripuḥ
sakāmō rāvaṇaḥ kṛtaḥ || 6.50.19 ||

ēvaṃ vilapamānaṃ taṃ
pariṣvajya vibhīṣaṇam |
sugrīvaḥ sattvasampannō
harirājō'bravīdidam || 6.50.20 ||

rājyaṃ prāpsyasi dharmajña
laṅkāyāṃ nēha saṃśayaḥ |
rāvaṇaḥ saha putrēṇa
svakāmaṃ nēha lapsyatē || 6.50.21 ||

garuḍādhiṣṭhitāvētā -

vubhau rāghavalakṣmaṇau |
tyaktvā mōhaṃ vadhiṣyētē
sagaṇaṃ rāvaṇaṃ raṇē || 6.50.22 ||

tamēvaṃ sāntvayitvā tu

samāśvāsya tu rākṣasam |
suṣēṇaṃ śvaśuraṃ pārśvē
sugrīvastamuvāca ha || 6.50.23 ||

saha sūrainharigaṇai -

rlabdhasaṃjñāvarindamau |
gaccha tvaṃ bhrātarau gr̥hya
kiṣkindhāṃ rāmalakṣmaṇau || 6.50.24 ||

ahaṃ tu rāvaṇaṃ hatvā

saputraṃ sahabāndhavam |
maithilīmānayaṣyāmi
śakrō naṣṭāmiva śriyam || 6.50.25 ||

śrutvaitad vānarēndrasya

suṣēṇō vākyamabravīt |
dēvāsuraṃ mahāyuddha -
manubhūtaṃ purātanam || 6.50.26 ||

tadā sma dānavā dēvā -

ñśarasaṃsparśakōvidān |
nijaghnuḥ śastraviduṣa -
śchādayantō muhurmuḥuḥ || 6.50.27 ||

tānārtān naṣṭasaṃjñāṃśca
 gatāsūṃśca bṛhaspatiḥ |
 vidyābhirmantrayuktābhi -
 rōṣadhībhiścikitsati || 6.50.28 ||

tānyauśadhānyānayatum
 kṣīrōdaṃ yāntu sāgaram |
 javēna vānarāḥ śīghraṃ
 sampātipanasādayaḥ || 6.50.29 ||

harayastu vijānanti
 pārvatī tē mahauśadhī |
 sañjīvakaraṇīm divyāṃ
 viśalyāṃ dēvanirmitām || 6.50.30 ||

candraśca nāma drōṇaśca
 kṣīrōdē sāgarōttamē |
 amṛtaṃ yatra mathitaṃ
 tatra tē paramauśadhī || 6.50.31 ||

tau tatra vihatau dēvaiḥ
 parvatau tau mahōdadhau |
 ayaṃ vāyusutō rājan
 hanūmāṃstatra gacchatu || 6.50.32 ||

ētasminnantarē vāyu -
 rmēghāścāpi savidyutaḥ |
 paryasya sāgarē tōyaṃ
 kampayanniva parvatān || 6.50.33 ||

mahatā pakṣavātēna
sarvadvīpamahādrumāḥ |
nipēturbhagnaviṭapāḥ
salilē lavaṇāmbhasi || 6.50.34 ||

abhavan pannagāstrastā
bhōginastatra vāsinaḥ |
śīghraṃ sarvāṇi yādāṃsi
jagmuśca lavaṇārṇavam || 6.50.35 ||

tatō muhūrtād garuḍaṃ
vainatēyaṃ mahābalaṃ |
vānarā dadṛśuḥ sarvē
jvalantamiva pāvakaṃ || 6.50.36 ||

tamāgatamabhiprēkṣya
nāgāstē vipradudruvuḥ |
yaistu tau puruṣau baddhau
śarabhūtairmahābalaiḥ || 6.50.37 ||

tataḥ suparṇaḥ kākutsthau
sprṣṭvā pratyabhinandya ca |
vimamarśa ca pāṇibhyāṃ
mukhē candrasamaprabhē || 6.50.38 ||

vainatēyēna saṃsprṣṭā -
stayōḥ saṃruruhurvraṇāḥ |
suvarṇē ca tanū snigdhē
tayōrāśu babhūvatuḥ || 6.50.39 ||

tējō vīryaṃ balaṃ cauja
utsāhaśca mahāguṇāḥ |
pradarśanaṃ ca buddhiśca
smṛtiśca dviguṇā tayōḥ || 6.50.40 ||

tāvutthāpya mahātējā
garuḍō vāsavōpamau |
ubhau ca sasvajē hr̥ṣṭō
rāmaścainamuvāca ha || 6.50.41 ||

bhavatprasādād vyasanaṃ
rāvaṇiprabhavaṃ mahat |
upāyēna vyatikrāntau
śīghraṃ ca balinau kṛtau || 6.50.42 ||

yathā tātaṃ daśarathaṃ
yathājaṃ ca pitāmaham |
tathā bhavantamāsādya
hṛdayaṃ mē prasīdati || 6.50.43 ||

kō bhavān rūpasampannō
divyasraganulēpanaḥ |
vasānō virajē vastrē
divyābharaṇabhūṣitaḥ || 6.50.44 ||

tamuvāca mahātējā
vainatēyō mahābalaḥ |
patatrirājah prītātmā
harṣaparyākulēkṣaṇam || 6.50.45 ||

ahaṃ sakhā tē kākutstha
priyaḥ prāṇō bahiścaraḥ |
garutmāniha samprāptō
yuvayōḥ sāhyakāraṇāt || 6.50.46 ||

asurā vā mahāvīryā
dānavā vā mahābalāḥ |
surāścāpi sagandharvāḥ
puraskṛtya śatakratum || 6.50.47 ||

nēmaṃ mōkṣayitum śaktāḥ
śarabandham sudāruṇam |
māyābalādindrajitā
nirmitaṃ krūrakarmaṇā || 6.50.48 ||

ētē nāgāḥ kādravēyā -
stīkṣṇadamṣṭrā viṣōlbaṇāḥ |
rakṣōmāyāprabhāvēṇa
śarabhūtāstvadāśrayāḥ || 6.50.49 ||

sabhāgyaścāsi dharmajña
rāma satyaparākrama |
lakṣmaṇēna saha bhrātrā
samarē ripughātinā || 6.50.50 ||

imaṃ śrutvā tu vṛttāntaṃ
tvaramāṇō'hamāgataḥ |
sahasaiivāvayōḥ snēhāt
sakhitvamanupālayan || 6.50.51 ||

mōkṣitau ca mahāghōrā -
 dasmāt sāyakabandhanāt |
 apramādaśca kartavyō
 yuvābhyāṃ nityamēva hi || 6.50.52 ||

prakṛtyā rākṣasāḥ sarvē
 saṅgrāmē kūṭayōdhinaḥ |
 śūrāṇāṃ śuddhabhāvānāṃ
 bhavatāmārjavaṃ balam || 6.50.53 ||

tanna viśvasanīyaṃ vō
 rākṣasānāṃ raṇājirē |
 ētēnaivōpamānēna
 nityaṃ jihyā hi rākṣasāḥ || 6.50.54 ||

ēvamuktvā tadā rāmaṃ
 suparṇaḥ sa mahābalaḥ |
 pariṣvajya ca susnigdha -
 māpraṣṭumupacakramē || 6.50.55 ||

sakhē rāghava dharmajña
 ripūṇāmapi vatsala |
 abhyanujñātumicchāmi
 gamiṣyāmi yathāsukham || 6.50.56 ||

na ca kautūhalaṃ kāryaṃ
 sakhitvaṃ prati rāghava |
 kṛtakarmā raṇē vīra
 sakhitvaṃ prativētsyasi || 6.50.57 ||

bālavṛddhāvaśēśāṃ tu
 laṅkāṃ kṛtvā śarōrmibhiḥ |
 rāvaṇaṃ tu ripuṃ hatvā
 sītāṃ tvamupalapsyasē || 6.50.58 ||

ityēvamuktvā vacanaṃ
 suparṇaḥ śīghravikramaḥ |
 rāmaṃ ca nīrujaṃ kṛtvā
 madhyē tēśāṃ vanaukasām || 6.50.59 ||

pradakṣiṇaṃ tataḥ kṛtvā
 pariṣvajya ca vīryavān |
 jagāmākāśamāviśya
 suparṇaḥ pavanō yathā || 6.50.60 ||

nīrujau rāghavau dṛṣṭvā
 tatō vānarayūthapāḥ |
 siṃhanādaṃ tadā nēdu -
 rlāṅgūlaṃ dudhuvuśca tē || 6.50.61 ||

tatō bhērīḥ samājaghnu -
 rmṛdaṅgāṃścāpyavādayan |
 dadhmuḥ śaṅkhān samprahrṣṭāḥ
 śvēlantyapi yathāpuram || 6.50.62 ||

aparē sphōṭya vikrāntā
 vānarā nagayōdhinaḥ |
 drumānutpāṭya vividhāṃ -
 stasthuḥ śatasahasraśaḥ || 6.50.63 ||

viṣṛjantō mahānādāṃ -

strāsayantō niśācarān |

laṅkādvārāṇyupājagmu -

ryōddhukāmāḥ plavaṅgamāḥ || 6.50.64 ||

tēṣāṃ subhīmastumulō ninādō

babhūva śākhāmṛgayūthapānām |

kṣayē nidāghasya yathā ghanānāṃ

nādaḥ subhīmō nadatāṃ niśīthē || 6.50.65 ||

*|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvyē
yuddhakāṇḍē pañcāśaḥ sargaḥ ||*